

ks. Bogusław Milerski
Rektor Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie

Opinia / laudacja

**w postępowaniu o nadanie ks. prof. dr hab. Michaelowi Meyer-Blanckowi
tytułu doktora honoris causa Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie**

Akt nadania godności akademickiej doktora honoris causa jest wyrazem najwyższego uznania społeczności Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie dla dokonań ks. prof. dr. hab. Michaela Meyer-Blancka. Dokonania te obejmują rzetelne i oryginalne badania naukowe, działania na rzecz udziału teologii akademickiej w życiu kościelnym, dialog ekumeniczny, współpracę akademicką między naszymi uczelniami oraz wynikający stąd wkład do pojednania polsko-niemieckiego. Dzisiejsza uroczystość jest przede wszystkim uhonorowaniem dorobku prof. M. Meyer-Blancka. Jednocześnie jest ona świętem naszej Uczelni. Jest świadectwem udziału naszej Alma Mater w międzynarodowej wspólnotcie akademickiej i dyskursie naukowym.

Na wniosek kierownika Sekcji Ewangelickiej, bpa prof. dra hab. Marcina Hintza, rada Wydziału Teologicznego ChAT podjęła uchwałę wnioskującą o nadanie tytułu doktora honorowego prof. M. Meyer-Blanckowi. W dniu 30 czerwca 2016 roku Senat ChAT na mocy uchwały 125/2016 wszczął postępowanie w tym zakresie. Na recenzentów zostali powołani JM ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński, rektor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, oraz prof. dr hab. Janusz T. Maciuszko, kierownik Studium Doktoranckiego w ChAT. Po otrzymaniu jednoznacznie pozytywnych recenzji Senat ChAT w dniu 23 lutego 2017 roku jednomyślnie podjął uchwałę nr 3/2017 o nadaniu ks. prof. dr. hab. Michaelowi Meyer-Blanckowi tytułu doktora honoris causa.

Prof. M. Meyer-Blanck jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych teologów ewangelickich niemieckiego obszaru językowego, przewodniczącym Naukowego Towarzystwa Teologicznego (Wissenschaftliche Gesellschaft für Theologie), specjalistą w zakresie teologii praktycznej i pedagogiki religii. Jest badaczem łączącym w udany sposób analizy historyczne z podejściem systematycznym i perspektywą semiotyczną.

Badania naukowe Profesora pozostają w bezpośrednim związku z praktyką życia kościelnego. Wynika to zapewne z jego doświadczeń biograficznych. Po ukończeniu studiów przez 8 lat był pastorem w Getyndze i Bramstedt. Obecnie jest przewodniczącym komisji liturgicznej Kościoła Ewangelickiego Niemiec oraz Komisji ds. Nabożeństwa i Muzyki Kościelnej

Kościoła Ewangelickiego w Nadrenii. Jest również współzałożycielem BIBOR - (Bonner evangelisches Institut für berufsorientierte Religionspädagogik) - jednego z trzech działających w Niemczech instytutów ds. kształcenia religijnego uczniów szkół zawodowych.

Współczesna teologia i pedagogika religii mają wymiar ekumeniczny. Dla prof. M. Meyer-Blancka płaszczyzną spotkania jest liturgia, kaznodziejstwo oraz wychowanie. Jest on członkiem zarządu Grupy Roboczej ds. Homiletyki (Arbeitsgemeinschaft für Homiletik), która definiuje się jako miejsce współpracy ekumenicznej między reprezentantami tradycji katolickiej i ewangelickiej. Profesor pozostaje także w stałym kontakcie z przedstawicielami teologii prawosławnej w Grecji. W 2003 r. był promotorem doktoratu prawosławnego pedagoga religii, który obecnie jest profesorem nadzwyczajnym na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Arystotelesa w Salonikach.

W 2018 roku będziemy obchodzić jubileusz 40-lecia partnerstwa między Wydziałem Teologii Ewangelickiej Reńskiego Uniwersytetu Fryderyka Wilhelma w Bonn i Chrześcijańską Akademią Teologiczną w Warszawie. Partnerstwo to obejmuje wymianę akademicką nauczycieli i studentów, wykłady i współpracę naukową. W sekcji ewangelickiej Wydziału Teologicznego ChAT nie ma chyba pracownika, który nie spędziłby stażu naukowego (a często - wielu staży) w Bonn. Kontakty są na tyle intensywne i serdeczne, że widujemy się kilkakrotnie w ciągu roku. Takie spersonalizowanie partnerstwa akademickiego dokonało się w dużej mierze dzięki zaangażowaniu naszego Doktora Honorowego.

Jubileusz 40-lecia partnerstwa między ChAT i Bonn nabierze w 2018 roku dodatkowego znaczenia. 2018 rok będzie świętem 200-lecia istnienia Uniwersytetu w Bonn. W naszym kraju będzie natomiast świętem 100-lecia powstania II Rzeczypospolitej. To właśnie wówczas władze wolnej Polski uznały zorganizowanie uniwersyteckiego kształcenia w zakresie teologii ewangelickiej za priorytet polityki wyznaniowej i edukacyjnej. Po trzech latach na Uniwersytecie Warszawskim został utworzony Wydział Teologii Ewangelickiej. Jego powstanie było odpowiedzią na potrzeby rodzimej Jednoty ewangelickiej, odzwierciedlało również interes Państwa Polskiego. Nie spotkało się to wówczas z uznaniem fakultetów teologicznych w Niemczech, mimo że profesorowie warszawskiego wydziału mieli gruntowne wykształcenie teologiczne. Obecna 40-letnia współpraca ChAT z Uniwersytetem w Bonn jest świadectwem przemiany we wzajemnych relacjach i wzajemnym postrzeganiu. W tym kontekście wieloletnia działalność prof. M. Meyer-Blancka zyskuje wymiar społeczno-polityczny. W moim przekonaniu jest świadectwem zaangażowania na rzecz pojednania polsko-niemieckiego i tworzenia relacji opartych na wzajemnym zaufaniu i szacunku.

Zakreślenie spektrum dokonań Doktora Honorowego pozwala mi na skupienie się na walorach naukowych jego dorobku. Prof. M. Meyer-Blanck jest autorem wielu publikacji z zakresu ewangelickiej teologii praktycznej, głównie liturgiki i homiletyki, oraz pedagogiki religii. Jest współwydawcą serii wydawniczych "Praktische Theologie und Kultur" (Kreuz Verlag, Herder, 22 tomy) czy "Mythos - Symbol - Medien" (Lit-Verlag, 12 tomów) i członkiem kolegium redakcyjnego uznanego czasopisma "Theologische Rundschau" (Mohr Siebeck).

Monografie prof. M. Meyer-Blancka, jak np. "Agenda" (2013) czy "Gottesdienstlehre" (2011) ukazały się w wydawnictwie Mohr Siebeck, jednym z najbardziej prestiżowych domów wydawniczych. W opinii prof. J.T. Maciuszko, Autor tych prac "uksztaltował bardzo skomplikowany warsztat naukowy (...). Niezwykłe jest łączenie najnowszych sposobów podejścia do teologii praktycznej z perspektywą historyczną. Widoczne jest to przykładowo w książce "Agenda". (...) Czytelnik uzyskuje dogłębną wiedzę o historii niemieckich działań liturgicznych od początku XIX wieku skonfrontowaną z najnowszymi badaniami nad liturgiką". Za pomnikową publikację prof. J.T. Maciuszko uznał książkę "Gottesdienstlehre". "Pod skromnym, hasłowym tytułem - czytamy w recenzji - kryje się niezwykle bogactwo treści. Wykorzystane źródła dotyczą całej teologii ewangelickiej od XVI wieku począwszy (z obszernym ekskursem do liturgii Kościoła starożytnego). Przygotowanie tej publikacji wymagało gigantycznej kwerendy i znawstwa problematyki". Dorobek ten ks. prof. S. Dziekoński konkluduje następująco: "Prof. M. Meyer-Blanck proponuje ujęcie, które można określić jako wieloaspektowe, perspektywiczne i ekumeniczne. W takim szerokim ujęciu uwzględnia się fakt, że teologia praktyczna jest łączona z historycznymi i systematycznymi aspektami teologii, a jednocześnie uwzględnione są wątki psychologiczne, socjologiczne i estetyczne. Na szczególną uwagę w tym ujęciu zasługuje połączenie w naukowej i systematycznej refleksji wątków z liturgiki katolickiej i prawosławnej".

Podobne ujęcie przedmiotu badań jest prezentowane w publikacjach z pedagogiki religii. Dogłębna praca na źródłach historycznych jest połączona z odniesieniami systematycznym i współczesnym dyskursem oświatowym. Znakomitym przykładem takiego podejścia jest książka "Kleine Geschichte der evangelischen Religionspädagogik. Dargestellt anhand ihrer Klassiker" (2003). Z jednej strony jest to praca historyczna ukazująca rozwój protestanckiej pedagogiki religii, natomiast z drugiej - ukazuje uniwersalne problemy pedagogiczne i ich możliwe interpretacje. W ten sposób ks. prof. S. Dziekoński: "Specyfika dorobku naukowego prof. M. Meyer-Blancka sprawia, że może on stanowić swoistego rodzaju okno umożliwiające wgląd w niemiecką myśl pedagogiczno-religijną". W stwierdzeniu tym nie

chodzi tylko o możliwość zapoznania się z inną tradycją badań, ale o szansę dostrzeżenia uniwersalnych problemów, a więc kwestii dotyczących całego kręgu kulturowego. W mojej opinii, to, co stanowi o oryginalności badań M. Meyer-Blancka, to umiejętność definiowania i analizowania na przykładzie konkretnych przypadków kwestii ogólnych i uniwersalnych. Do dzisiaj pamiętam jeden z jego pierwszych wykładów w Warszawie. Jego przedmiotem był "Mały Katechizm" M. Lutra. Wydawałoby się, że nie można było wybrać bardziej banalnego zagadnienia. Tymczasem ten prosty, dydaktyczny tekst Lutra posłużył profesorowi do ukazania genezy nowoczesności z jej dowartościowaniem wolności i podmiotowości człowieka. Podobnie było z wykładem, który wygłosił podczas posiedzenia Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN w 2014 roku w Poznaniu. Wychodząc od historycznej idei neohumanizmu, Profesor określił ideę uniwersytetu w czasach post-bolońskich. Dyskusja po tym referacie trwała blisko dwie godziny.

Powyższe opinie i przykłady ukazują format intelektualny prof. M. Meyer-Blancka. Nie wyczerpują jednak jego dokonań. Jego prace wniosły istotny wkład w rozwój semiotycznie zorientowanej teologii praktycznej i pedagogiki religii, a jego współpracownicy, już jako uniwersyteccy profesorowie kontynuują jego idee. W tym sensie można powiedzieć, że Profesor był twórcą nowego nurtu i związanego z nim środowiska badaczy. Celem ilustracji nowej pozycji teoretycznej, musimy cofnąć się do wcześniejszych publikacji. W zakresie homiletyki przykładem może być monografia "Inszenierung des Evangeliums. Ein kurzer Gang durch den Sonntagsgottesdienst nach der Erneuernten Agende" (1997), a w zakresie pedagogiki religii - książka "Vom Symbol zum Zeichen. Symboldidaktik und Semiotik" (1995, 2002). Pozycje te wyznaczyły nowe tory wobec kierunków hermeneutycznych i narracyjnych w pedagogice religii oraz kierunków retorycznych czy anamnetycznych w homiletyce i liturgice. Kształcenie religijne wprowadza w świat symboli i dokonuje się za ich pośrednictwem. Tym niemniej symbol to nie tylko znak ukazujący znaczenie (nadznaczenie) mocą swego istnienia, ile przede wszystkim znak, który zyskuje znaczenie w procesie komunikacji: "Religia spełnia się w tym, że jest komunikowana za pośrednictwem znaków/symboli przy czynnym udziale komunikujących się podmiotów. Symbole są komunikowanymi przez ludzi znakami" (2002, 172). Innymi słowy, dydaktyka symbolu nie może ograniczać się do proponowania treści symbolicznych, lecz musi zostać uzupełniona o teorię dyskursywnego, komunikacyjnego procesu nadawania znaczeń. Podobnie rzecz ma się w odniesieniu do analizy nabożeństwa, które zostaje zinterpretowane jako forma dyskursywnej inscenizacji Ewangelii. Znaczenia, przeżycia, doświadczenia są tworzone poprzez podmiotowy udział wiernych w liturgii

rozumianej jako forma komunikacji w ramach wspólnoty Kościoła. Aby uzasadnić swoje ujęcie M. Meyer-Blanck połączył analizę materiału źródłowego z zakresu liturgiki, homiletyki i pedagogiki religii z teoriami współczesnej semiotyki. Prof. J.T. Maciuszko tak podsumował takie podejście: "Wrażenie robi swoboda widoczna przy referowaniu pozycji wielkich teoretyków semiotyki (z niełatwym systemem myślenia Peirce'a na czele). Sposób adaptacji tych analiz do najszerzej rozumianej teologii praktycznej jest dla mnie odkryciem".

Takich intelektualnych odkryć mogło dokonać wiele osób z naszej Akademii, i to nie tylko poprzez lekturę prac prof. M. Meyer-Blancka, lecz również dzięki wieloletnim i bezpośrednim kontaktom. Nadanie godności Doktora Honorowego jest wyrazem uznania dla jego dokonań naukowych, ekumenicznych oraz zaangażowania na rzecz współpracy między naszymi Uczelniami. Akt ten jest zarazem symbolicznym włączeniem prof. M. Meyer-Blancka do społeczności akademickiej ChAT, a to daje nadzieję na jeszcze więcej wspólnych odkryć w przyszłości. Ad multos annos!

J. M. Maciuszko

Warszawa, dn. 31 sierpnia 2017 r.